

คำกล่าวเปิดและปาฐกถาพิเศษ

ของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร

ในพิธีเปิดการประชุมประจำปี 2545 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เรื่อง “ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปี หลังวิกฤตเศรษฐกิจ”

วันศุกร์ที่ 21 มิถุนายน 2545 ณ ห้องแกรนด์ไดมอนด์บอลรูม

ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้าอิมแพ็ค เมืองทองธานี จ.นนทบุรี

ท่านรองนายกรัฐมนตรี ท่านรัฐมนตรี ท่านประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ท่านเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ท่านสมาชิกวุฒิสภา ท่านคณะกรรมการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ผมมีความยินดีที่ได้มาร่วมในพิธีเปิดการประชุมประจำปี 2545 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง “ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปี หลังวิกฤตเศรษฐกิจ” ในวันนี้

ก่อนอื่น ต้องขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้เชิญผู้นำชุมชน องค์กรเอกชน คณะกรรมการสภาที่ปรึกษา นักวิชาการ และผู้ที่สนใจ ให้มาร่วมประชุมเพื่อหาแนวทาง หาความรู้ รับฟังความคิดเห็นที่จะทำให้คนไทยได้อยู่ดีมีสุข ผมคิดว่าในโอกาสที่เรามาอยู่รวมกันด้วยความหลากหลายของพื้นฐานของคนที่นี่ ถ้าเราอยากให้คนไทยอยู่ดีมีสุข ท่านต้องไม่เป็นคนที่มีความคิดมิติเดียว ท่านจะต้องเข้าใจลักษณะองค์รวมของความคิด เพราะการคิดมิติเดียวไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาของชาติได้ มันจะต้องรวบรวมและรับฟังความคิดเห็นจากหลายมิติ และที่สำคัญคือต้องไม่มองซึ่งกันและกันในทางลบหรือแบ่งแยกเป็นคนละพวก เพราะเราคือคนไทยด้วยกัน จะต้องช่วยกันแสวงหาความรู้ร่วมกัน และช่วยพี่น้องคนไทยด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยคนที่เรียกว่า “unfortunate” คือ คนที่ยังยากจนอยู่ในวันนี้ คนที่ต้องเผชิญชะตากรรมอยู่ให้เขาได้มีโอกาสอยู่ดีมีสุขบ้าง

เพราะฉะนั้น ความสามัคคี ความปรองดอง ความร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ในลักษณะของการเสนออย่างสร้างสรรค์ หรือ Positive Thinking เป็นการคิดแบบมีกำลังใจ คิดที่จะแก้ไขปัญหาของชาติร่วมกันจะได้มาซึ่งแนวคิดที่แก้ไขปัญหาของชาติ เพื่อให้คนไทยได้อยู่ดีมีสุขร่วมกัน ซึ่งก็ไม่มีใครที่รอบรู้ทุกด้าน ผมเองก็ผ่านชีวิตมามาก ก็ยังไม่มีความรู้ทุกด้าน ยังต้องรับฟังความเห็นผู้อื่น ซึ่งก่อนที่ผมจะมาเป็นรัฐบาล ผมต้องไปรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปหมด ได้รับความรู้มากขึ้นแต่ก็ไม่รู้ทั้งหมดอยู่ดี เพราะว่าความรู้ยังต้องเรียนอีกมากมาย ทุกวันนี้ถึงแม้ว่าผมจะต้องอ่านหนังสืออยู่เดือนละประมาณ 3-4 เล่ม แต่ก็คิดว่าผมยังทันสมัยไม่พอ ยังคงมีช่องว่างของอายุหรือเรียกว่า “Generation Gap” ผมไม่คิดว่า ผมจะสามารถนั่งอ่านใจคนที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปีในวันนี้ได้ดี เพราะว่า

การศึกษาก็ดี ข้อมูลที่หลั่งไหลเข้ามาสู่คนยุคใหม่ก็ดี ในวันนี้เรายังมีช่องว่าง เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องรับรู้ความนึกคิด ความคิดเห็นของเขา นั่นคือมิติของโลกที่เปลี่ยนไป

เราเกิดภาวะวิกฤติมา 5 ปีแล้ว ถามว่า 5 ปีที่ผ่านมาเราได้ตระหนักหรือยังว่าเกิดอะไรขึ้น ทำไมจึงมาด้วยความสดชื่น แต่กลับไม่มีท่า แล้วลุกขึ้นมารู้สึกหรือยังว่าเราพลาดอะไร สำรวจตัวเองพร้อมทั้งหันกลับไปดูพี่น้องร่วมชาติหรือยังว่ามีกลุ่มหนึ่งที่รับภาระหนักกว่า ตรงนี้เป็นสิ่งที่สำคัญที่เราต้องกลับมาดูกันในวันนี้ เพราะว่าเราจะต้องใช้หนี้ที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาของสถาบันการเงินซึ่งเกิดจากความผิดพลาดในการบริหารที่ผ่านมาเป็นเงินถึง 1.398 ล้านล้านบาท ไม่รู้ถ้าธนาคาร 1,000 บาทมาต่อกันแล้วจะพันรอบโลกได้กี่รอบ นี่คือนั่นที่เราต้องแก้ไข คือ ต้องใช้หนี้ซึ่งก็เป็นภาระให้แก่คนไทย เฉพาะเงินต้นไม่รวมดอกเบี้ยก็ตกคนละ 20,000 บาทเศษๆ ถ้านับดอกเบี้ยด้วยก็รวม 40,000 บาท/คน และนี่เป็นตัวอย่างของการแก้ไขปัญหาเฉพาะสถาบันการเงินเท่านั้นเอง ซึ่งเป็นตัวอย่างของการไม่สมดุลของการแก้ปัญหา

การจะทำให้คนไทยอยู่ดีมีสุขจะต้องมีการมองภาพที่จะทำให้เกิดความสมดุลในทุกมิติ เพราะถ้ามองภาพมิติเดียว ก็จะเกิดปัญหาทันที เพราะฉะนั้นผมจึงเรียกร้องว่าทุกฝ่ายเรามีภูมิหลังที่ต่างกัน ถ้าเราไม่เข้าใจตรงนี้เราก็จะแสดงความคิดเห็นด้วยอารมณ์หรือด้วยความรู้สึก ซึ่งจะไม่ช่วยสังคมในเชิงบวก เพราะฉะนั้นที่ท่านทั้งหลายได้มารวมกันอยู่ในที่นี้ด้วยภูมิหลังที่ต่างกัน แต่มีความตั้งใจ และมีจุดหมายปลายทางเดียวกันคือ ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทั้งแผ่นดิน ก็คือการนำพาคนไทยให้หลุดพ้นจากภาวะวิกฤติ และเมื่อเขาหลุดพ้นประเทศก็หลุดพ้นด้วย ดังนั้น ผมอยากให้พวกเราวมใจเป็นหนึ่งเดียว ร่วมกันคิดว่าจะทำอย่างไรจึงทำให้คนไทยอยู่ดีมีสุข ในวันนี้ถึงเวลาแล้วที่เราจะต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำเพื่อแก้ไขปัญหาให้ครบทุกมิติ

เมื่อรัฐบาลนี้เข้ามาก็ได้ปรับมิติในการบริหารเศรษฐกิจของประเทศใหม่ จากเดิมที่มุ่งเน้นเรื่องของการส่งออก มุ่งที่จะหาเม็ดเงินลงทุนจากต่างประเทศ แล้วผลิตเพื่อส่งออก หรือเรียกว่า Foreign Direct Investment ในลักษณะของเศรษฐกิจที่ใช้การส่งออกเป็นตัวนำ โดยลืมนึกไปว่าเรามีเศรษฐกิจภายในประเทศที่ไม่เล็กเพราะประชากร 60 กว่าล้านคนนั้น จะต้องทำเรื่องเศรษฐกิจภายใน หรือ Domestic Economy ให้ดีควบคู่ไปด้วย หมายความว่าสิ่งที่ทำไว้ก็ไม่ถึงเพราะทำได้ดี เช่น การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ การส่งเสริมการส่งออก เราทำได้ดีไม่ถึงและยังทำอยู่ แต่ไปเพิ่มน้ำหนัก คือการทำ Domestic Economy ให้เข้มแข็งซึ่งหมายถึงการทำเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้มแข็งบวกกับการแก้ปัญหาความยากจนไปพร้อมๆ กัน

รัฐบาลนี้ได้เข้ามาปรับนโยบายการบริหารเศรษฐกิจของประเทศที่เรียกว่า Dual Track Plus หรือ “การบริหาร 2 แนวทางบวกกับการแก้ปัญหาความยากจน” เมื่อทำตรงนี้แล้ว จึงมีผลให้เศรษฐกิจไตรมาสสุดท้ายของปีที่แล้วเป็นบวก ทั้งๆ ที่เกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน ซึ่งมีผลต่อการชะลอตัวของเศรษฐกิจทั่วโลก ทำให้การส่งออกต้องชะลอลง และทั้งๆ ที่หลายประเทศที่เน้นการพึ่งพาการส่งออกเพียงอย่างเดียวเหมือนของไทย ได้ติดลบไปหลายประเทศ แต่เราก็คงเป็นบวกอยู่ ถึงแม้จะบวกไม่มากก็ตาม โดยไตรมาสหนึ่งของปีนี้ได้ส่งผลขึ้นมาให้เห็นชัดเจนถึง 3.9 % ทั้งที่การส่งออกลดลง แต่วันนี้

เริ่มมีสิ่งที่น่ากลัวอย่างหนึ่ง คือว่า การส่งออกเพิ่มขึ้นในเชิงปริมาณแต่ราคาลดลง แสดงให้เห็นว่าศักยภาพในการแข่งขันของเราเริ่มมีปัญหา ถ้าเราแก้ปัญหาตรงนี้ช้าและไม่ทำเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็งจะเกิดปัญหาลุขึ้นอย่างในอดีต ที่ต้องกลับมาลดค่าเงินบาท ซึ่งเป็นอันตรายมาก

ก็ขอเรียนว่า สิ่งที่รัฐบาลกำลังทำอยู่ในเวลานี้คือ การทั้งซ่อมและสร้าง คือ ซ่อมสิ่งที่มันบกพร่องในอดีต และสร้างความเข้มแข็งสำหรับอนาคต เพราะถ้าไม่ซ่อมไม่สร้าง หรือซ่อมเพียงอย่างเดียวไม่สร้างก็อันตรายเพราะว่าโลกมันพัฒนา เพราะฉะนั้นรัฐบาลนี้เข้ามาในภาวะที่ทั้งซ่อมทั้งสร้างไปในตัวจะทำอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้เพราะข้างล่างกำลังผุ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำงานในลักษณะคู่ขนานไปพร้อมกัน ทั้งทำงานหนักทำงานเร็วกว่าในอดีตถึง 7-8 เท่า ไม่อย่างนั้นจะแก้ไขลำบาก

เรื่องนี้สอดคล้องกับแผนฯ 8 และแผนฯ 9 ที่ได้มีจุดแข็งคือ “การเห็นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ซึ่งจุดแข็งของแผนฯ 8-9 ก็ตรงกับบริบทแห่งความคิดที่ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม เราเคยคุยกันว่า Ivory Tower คือฝ่ายบริหารจัดการเป็นคนคิดเองและทำไปเอง โดยไม่ได้สนใจว่าจะเป็นผลดีแก่ประชาชนแค่ไหน เพราะไม่ได้ถามเขา ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมมากนัก ปัจจุบันบริบทส่วนนี้ได้เปลี่ยนไปทุกๆ เรื่อง แม้แต่เรื่องการเรียนการสอน เมื่อก่อนครูเป็นศูนย์กลาง มาวันนี้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ระบบการบริหาร ระบบการค้าขายก็เปลี่ยน ทุกอย่างเปลี่ยนหมดไม่เหมือนเมื่อก่อน เพราะฉะนั้นแผนฯ 8 แผนฯ 9 มีจุดแข็งตรงที่ประชาชนมีส่วนร่วม เพราะเรามองคนเป็นศูนย์กลางว่าสิ่งที่เราทำนั้น “เราจะทำให้เขามีความสุขอย่างไร” ตรงนี้ คือจุดที่ทำให้เกิดการปรับแผนฯ ปรับการทำงานตลอดเวลา เพื่อให้ได้ผลอย่างแท้จริง ฉะนั้น เรื่องคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา จึงเป็นหัวใจของแผนฯ ฉบับนี้ ซึ่งทุกอย่างเป็น Paradigm Shift ที่ต้องเปลี่ยนทุกมิติไม่ว่าจะเป็นมิติของการพัฒนา มิติของการเรียนการสอน มิติของการบริหารจัดการ มิติภาคธุรกิจเอกชนให้ไปในทิศทางเดียวกันหมด

ที่ผ่านมารัฐบาลได้เน้นเรื่องการส่งออก และได้เน้นการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศ กระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ ให้เกิดการหมุนเวียน ไปพร้อมกับการแก้ปัญหาความยากจน ดังนั้น นโยบายของรัฐบาลใน 1 ปีที่ผ่านมาจึงเป็นนโยบายที่มองทุกมิติของประชาชน มองความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในทุกระดับชั้นของสังคมและอาชีพ แต่ว่าทุกอย่างต้องใช้เวลาในการดำเนินงาน บางนโยบายเมื่อกำหนดและลงมือปฏิบัติแล้วต้องใช้เวลา บางนโยบายเมื่อกำหนดแล้วทำได้เร็วกว่าที่รัฐบาลคิดไว้มาก เช่น นโยบายหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล ความจริงแล้วสิ่งเหล่านี้อยู่กับชาวบ้านมานานแต่เนื่องจากว่าการส่งเสริมไม่ได้เป็นระบบ ไม่ได้เป็นกระบวนการจึงไม่เกิดการใช้พลังทั้งประเทศมาช่วยกันทำ พอโครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลของรัฐบาลเกิดขึ้น ได้มีการเข้าไปช่วยไปทำทุกๆ ที่ยังไม่เต็มที่ แต่เห็นได้ชัดว่ายอดขายสินค้าชุมชนเพิ่มขึ้นจากเดิมปีละ 224 ล้านบาท แต่พอรัฐบาลนี้เข้ามายอดขายในขณะนี้ปีละ 7,000 ล้านบาทแล้ว และคาดว่าจะทั้งปีจะได้ประมาณ 10,000 ล้านบาท ซึ่งเรายังทำกันไม่เต็มที่แต่ก็มีความตั้งใจจะทำต่อไป นี่คือวิธีการทำให้ชาวบ้านได้มีงานทำ ให้มีการใช้ฝีมือที่ถูกสั่งสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ใช้ความชำนาญพิเศษ ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ซึ่งถือว่าได้ผลดีเกินคาด แต่ถ้าถามว่าจะสมบูรณ์หรือยัง ตัวอย่างที่เมืองโออิตะของญี่ปุ่นใช้เวลา 10-20 ปี กว่าที่จะเป็นผลิตภัณฑ์ส่งออกที่ขายได้เป็นจำนวนมากๆ จนทำให้ประชาชนในโออิตะ

มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงกว่าจังหวัดส่วนใหญ่ของญี่ปุ่น เพราะฉะนั้นเราเชื่อว่าโครงการของเราจะใช้เวลาประมาณ 6-7 ปีก็จะสมบูรณ์มากขึ้น

เช่นเดียวกับโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ก็เป็นโครงการที่รัฐบาลได้มองว่าประชาชนคนไทยอย่างน้อยควรจะได้รับ การดูแลสุขภาพสุขขั้นมูลฐาน ในฐานะเพื่อนร่วมชาติของเราที่ขาดเงินเพียง 5,000 บาท ไม่มีเงินลอกตาต้องตาบอด ทำให้ประชาชนที่เกิดภาวะล้นหัวใจจะต้องมีชีวิตที่ต้องทนทุกข์ทรมานไปจนตาย ทำให้สาธารณสุขขั้นมูลฐานแบบนี้ไม่ให้เขา เพราะฉะนั้นรัฐบาลจึงคิดว่าถ้าจะทำให้คนไทยได้รับการดูแลสุขภาพควรจัดทำโครงการ 30 บาทขึ้นมา ปีแรกยอมรับว่าต้องมีความยุ่งยากแน่นอน เพราะระบบการบริหารจัดการเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง แต่ก็ขอชมเชยโรงพยาบาลและสาธารณสุขทุกคนที่มีจิตใจเป็นกุศลที่ได้คำนึงถึงทุกข์ของเพื่อนร่วมชาติของเขา ท่านต้องยอมรับอย่างหนึ่งว่าคนไทยโดยเฉพาะคนจนไม่ได้รับการตรวจโรค ไม่ได้รับการดูแลสุขภาพ เพราะกลัวว่าจะไม่มีเงินรักษา ส่วนใหญ่ก็จะรักษากันด้วยวิธีตามมีตามเกิด พอโครงการ 30 บาทเกิดขึ้น จึงมีการหลั่งไหลมาใช้บริการกันอย่างเต็มที่ เพราะฉะนั้น ค่าใช้จ่ายในปีแรกจะต้องมากเป็นพิเศษโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของฟัน เพราะบางคนไม่เคยทำฟันเลยทั้งชีวิต ก็เลยมาทำฟันกันในช่วงนี้คือจึงยาวมาก ดังนั้นจึงมีความต้องการการบริการมากขึ้นเป็นพิเศษในปีแรกๆ แต่พอในปีต่อๆ ไปเมื่อเขาได้รับการตรวจสุขภาพที่ดีแล้ว จำนวนก็จะลดลงไป ซึ่งต่อไปโรงพยาบาลก็ต้องรู้สึกว่าจะป้องกันจะโดยส่งเสริมให้บุคคลหันมาสนใจสุขภาพ ด้วยการออกกำลังกายมากขึ้น และการบริหารร่างกายด้วยวิธีการที่ถูกสุขลักษณะ ก็จะทำให้การเกิดโรคภัยต่างๆ ลดตามไปด้วย ซึ่งอาจต้องใช้เวลา 5-6 ปี จึงจะสมบูรณ์

สำหรับเรื่องของการพักหนี้เกษตรกร ซึ่งผมได้ทราบว่ามีบางจังหวัดที่สมาชิกขอลาออกจากการพักหนี้ เพราะว่าเขาสามารถใช้หนี้ได้แล้ว เพราะเขาได้พักหนี้ไประยะหนึ่ง เขาไม่ต้องการจ่ายดอกเบี้ยไม่ต้องจ่ายเงินต้น เขาสามารถนำเงินนั้นกลับมาหมุนเวียนใหม่ และสามารถสร้างเศรษฐกิจของเขาได้ ซึ่งปัจจุบันนี้การฟื้นฟูก็ได้ทำอย่างต่อเนื่อง โดยกระทรวงเกษตรฯ และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ช่วยกันทำ แต่ว่าการฟื้นฟูชีวิตของคนจนนั้นต้องใช้เวลา ซึ่งขณะนี้กระทรวงเกษตรฯ ได้เริ่มตั้งคลินิกเกษตรกรเพื่อให้เป็นคลินิกที่เกษตรกรสามารถเข้ามาปรึกษาหารือได้เมื่อเกิดปัญหา หรือให้คำแนะนำ การทำการเกษตรแผนใหม่ตามที่เกษตรกรต้องการจะทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ซึ่งต้องใช้เวลาและต้องทำอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้เป็นเรื่องของกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ซึ่งคนส่วนใหญ่พอใจมาก วันก่อนวารสาร Asian Wall Street ก็ไปเขียนว่า “มีคนหนึ่งไปกู้มา 20,000 บาท ไปทำน้ำเน่าก๊วย ทำน้ำมะพร้าวใส่ขวดได้กำไรเดือนละ 5,000 บาท” การทำธุรกิจอย่างนี้เขาต้องมีการจ้างแรงงานในพื้นที่ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการจ้างแรงงานเกิด โอกาสทางเศรษฐกิจเกิด มีหนังสือชื่อ “The Mystery of Capital” ได้บอกว่า “ระบบทุนนิยม” ตัวจักรสำคัญคือทุน (Capital) แต่ปัญหาในวันนี้คือว่าคนจนไม่มีทุน เมื่อคนจนไม่มีทุนแล้วเมื่อไหร่คนจนจะมีโอกาส และถ้าไม่มีการลงทุนก็จะมีเงินที่จะนำมาใช้เป็นทุนหมุนเวียน ฉะนั้นกองทุนหมู่บ้านจะทำให้เงินออมของชาวบ้านซึ่งมีจำนวนน้อยนิดสามารถนำเข้ามาในเมืองในรูปของเงินฝากธนาคารต่างๆ นี่คือนี่ที่เป็นโอกาส ซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้บอกไว้จริงๆ แล้วสินทรัพย์ของคนจนมีมากซึ่งเราลืมมองไป เราไปมองเงินลงทุนจากต่างประเทศ เขาไปดูตัวเลขของอียิปต์ อียิปต์มีสินทรัพย์

ของคนจนเป็น 55 เท่าของเงินลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งรวมทั้งค่าเงินที่นำมาขาดคล่องสุ่ขอด้วย เพราะฉะนั้นถ้าให้โอกาสแปลงสินทรัพย์ของคนจนเป็นหลักประกันได้ คนจนก็ได้คิดของเขาเองว่า เขาควรทำอะไร เช่นเขาควรที่จะใช้เงินไปขยายพื้นที่ทำการเกษตร แทนที่เขาจะปลูกข้าวอย่างเดียว เขายังสามารถนำเงินมาลงทุนปลูกผักได้ ซึ่งสามารถนำมาขายเป็นรายได้ระหว่างการรอเก็บเกี่ยวข้าวได้อีกทางหนึ่งด้วย รายได้ของเขาก็จะเพิ่มขึ้น หรือว่าเขาอาจมีความชำนาญในการทอผ้า เขาก็จะได้นำเงินจำนวนนั้นมาลงทุนซื้อฝ้าย เพื่อนำมาใช้ทอผ้าได้

จากการที่คุณหมอประเวศฯ บอกว่าเราต้องมองที่โครงสร้างหรือกฎหมาย ที่เป็นอุปสรรคของคนจน เพราะฉะนั้นเราจะต้องมาแก้ปัญหานี้ในทุกมิติไปพร้อมๆ กัน เงินจากต่างประเทศก็จำเป็น การส่งออกก็จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เกิดการขยายการจ้างงานขึ้น แต่แน่นอนการส่งออกที่ขายกันถูกๆ การนำเข้าสินทรัพย์หรือทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของประเทศไปขายถูกๆ เป็นเรื่องที่ต้องคิดใหม่ เพราะจะไม่คุ้ม

ขณะนี้เหตุการณ์ของโลกเปลี่ยนไปมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนเร็วมาก เศรษฐกิจที่เปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจซึ่งต้องใช้ทุนมาก ใช้ความรู้น้อย มาเป็นระบบเศรษฐกิจใหม่ที่ต้องใช้ความรู้มากๆ โดยใช้ทุนน้อยๆ ระบบเศรษฐกิจได้เปลี่ยนจากความคิดที่ว่าอยากจะได้ผลิตอะไรก็ผลิต มาเป็นเศรษฐกิจที่ผลิตตามความต้องการตลาด ดังนั้นเราต้องเริ่มปรับปรุงตัวเอง เช่นเดียวกับสังคมซึ่งได้เปลี่ยนไปเป็นสังคมแห่งฐานความรู้แล้ว เราจะสร้างคนไทยเพื่อให้สามารถเข้ามาเผชิญกับสังคมแห่งฐานความรู้ได้มากน้อยแค่ไหน ต่อไปการทำมาหากินจะใช้ “สมองของมนุษย์” มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นระบบการศึกษาที่ดี ระบบรวมคิด ร่วมทำของสังคมที่ดี การเรียนรู้จากสังคมที่ดีจะต้องทำให้เกิดเป็นระบบ เป็นพลัง เพื่อให้คนไทยสามารถเตรียมตัวหรือสามารถปรับตัวเข้าสู่ระบบสังคมแห่งฐานความรู้ได้

เรื่อง “ประสิทธิภาพ” ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นในระบบของสังคมแห่งฐานความรู้ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันเรื่องประสิทธิภาพจึงถือเป็นหัวใจ จริงๆ แล้วโบราณได้สอนพวกเราไว้มาก แต่ว่าเราเองพอมารับรู้ความรู้อยู่ใหม่เราก็ทิ้งแนวคิดเก่า ในต่างประเทศเขาได้มีความพยายามอย่างยิ่งที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ยกตัวอย่างมะพร้าว 1 ลูก ถ้าเป็นคนรุ่นใหม่ก็จะกินน้ำมะพร้าวแล้วทิ้ง แต่ถ้าเป็นคนยุคเก่า เขาจะรู้ว่ามะพร้าว 1 ลูกทำได้หลายอย่างโดยเฉพาะมะพร้าวแก่นั่นใช้ทำกะทิ กะลาใช้ในงานหัตถกรรม เปลือกทำเป็นพื้นได้ นั่นคือระบบของการใส่ใจเพื่อนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ ซึ่งในการจะพัฒนาต่อไปเราต้องมาคิดว่า **ทำอย่างไรให้คนไทยได้มีความคิดในเรื่องประสิทธิภาพ และทำงานให้เกิดความคุ้มค่าทุก ๆ ด้านให้มากที่สุด** เพราะเราเองไม่ใช่ประเทศที่ร่ำรวย ถ้าเราสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าไรก็จะเป็นโอกาสเอาชนะคนอื่นได้มากเท่านั้น

เรื่องที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งคือ เรื่อง “**ทุนทางสังคม**” เดิมทีเดียวสังคมไทยเป็นสังคมที่สร้างทุนทางสังคมได้ดี เช่น เรื่องของวัฒนธรรม สถาบันครอบครัว องค์กรชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ปัจจุบันสิ่งต่างๆ เหล่านี้เริ่มเปราะบางไป เราจึงต้องกลับมาสร้างความเข้มแข็งให้กลับคืนมา ในช่วงวิกฤตที่ผ่านมา ถ้าเราไม่ได้สร้างทุนทางสังคมที่ดีไว้ เราก็จะเกิดปัญหาอย่างประเทศอินโดนีเซีย หรือหลายประเทศ

ที่เกิดภาวะวิกฤตจนเป็นสาเหตุทำให้เกิดความขัดแย้งในทางสังคมขึ้นมา วันนี้ทุนทางสังคมของเรายังดีอยู่ แต่ในอนาคตแนวโน้มไม่ค่อยดี เราจึงต้องกลับมาฟื้นฟูใหม่ เช่น การกลับมาซ่อมรากภูมิปัญญาเดิมที่กำลังจะถูกทิ้งไป เพื่อต่อยอดให้สามารถเข้าไปสู่แนวการพัฒนาในโลกใหม่ได้ การที่จะทำให้มีทุนทางสังคมนั้นต้องทำทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีงาม การส่งเสริมสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันหลักของสังคมไว้เพื่อไม่ให้เหมือนกับประเทศในโลกตะวันตกที่พ่อแม่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง ถ้าเราไม่รักษาทุนทางสังคมไว้ นานวันคนแก่เผ่าก็จะถูกลูกหลานทอดทิ้ง เพราะไม่มีปัญหาหาเงินมาเลี้ยงดูได้ ซึ่งเราต้องพยายามสร้างความแข็งแกร่งให้เกิดขึ้น โดยความร่วมมือของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นองค์กรศาสนา องค์กรเอกชน จะต้องเข้ามาร่วมสร้างทุนทางสังคมให้เกิดความเข้มแข็งขึ้น

ประการต่อมาคือ เรื่อง “ความสมดุล” 40 กว่าปีที่ผ่านมา เราพัฒนาอย่างไม่สมดุล บางครั้งเราเน้นเศรษฐกิจเราก็ก้มสังคม วันนี้เรามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาในหลายมิติไปพร้อม ๆ กัน เราต้องไม่ทิ้งทั้งเศรษฐกิจและต้องไม่ทิ้งทั้งสังคม การเร่งเศรษฐกิจแต่ไม่ดูแลสังคม จะทำให้เศรษฐกิจดีแต่สังคมกลับมีปัญหา ก่อให้เกิดคนจนมากขึ้น นี่คือนโยบายที่เรียกว่า “การขาดสมดุล” เพราะฉะนั้นการจะพัฒนาประเทศในวันข้างหน้าจะต้องพัฒนาทั้ง 2 สิ่งควบคู่กันไป เปรียบเสมือนการทำให้ส่วนบนสามารถทำมาหากินได้แล้วก็แบ่งผลประโยชน์ส่วนเกินเพื่อมาเกื้อกูลส่วนล่างที่ตามไม่ทันเพื่อให้เขาแข็งแรง ในที่สุดเขาก็จะตามทัน เราจะต้องไม่ใช่ระบบทุนนิยมแบบ 100% ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นการใช้กลไกการตลาดซึ่งดูเหมือนว่าทุกอย่างเป็นธรรม เป็นประชาธิปไตยเต็มที่ แต่ว่าเริ่มต้นไม่พร้อมกัน เปรียบเสมือนคนหนึ่งวิ่งจะถึงเส้นชัย แต่อีกคนหนึ่งยังคงอยู่ที่เส้นสตาร์ท แล้วก็บอกว่าใช้กติกาเดียวกัน พอเป่านกหวีดเริ่มสตาร์ทพร้อมกัน จะพบว่าคนที่อยู่ใกล้เส้นชัยก็จะถึงจุดหมายก่อนแน่นอน นี่คือการเป็นจริงของระบบทุนนิยมแบบเสรี ซึ่งแนวคิดถูกแต่การเริ่มต้นไม่พร้อมกัน ดังนั้น จึงไม่มีทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งที่จะสามารถแก้ไขปัญหของประเทศได้เพียงทฤษฎีเดียว ไม่มีกติกาใดเพียงกติกาเดียวที่จะทำให้คนไทยสามารถมีความสุขได้ เพราะฉะนั้นต้องใช้หลายกติกา แต่ทุกกติกาต้องเปิดเผยและมีความชัดเจน ไม่ใช่เป็นเพียงกติกาซ่อนเร้น นี่คือนโยบายที่สำคัญ คือ ความสมดุลตรงนี้ต้องทำให้ได้ เพราะถ้าทำไม่ได้ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยจะไม่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ประเทศเรามีกฎหมายการกระจายรายได้ เพื่อให้องค์กรส่วนท้องถิ่นได้มีโอกาสนำเงินไปบริหารจัดการให้ตรงกับความต้องการของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ที่ต้องการให้กระจายไปทั้งเงิน ทั้งคน และทั้งงาน แต่ข้อเท็จจริงยังไม่เกิดความสมดุล เนื่องจากไปแต่เงิน คนไม่ไป ซึ่งจะต้องให้ไปด้วยกันอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ของท้องถิ่นจะเป็นการบริหารจัดการ เช่น ค่าจ้างของข้าราชการ ค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภคของส่วนกลาง จึงต้องส่งเสริมให้ความพอดีตรงนี้เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ กระจายงาน และกระจายคนไปสู่ท้องถิ่น แต่การจะลดช่องว่างของรายได้ระหว่างคนจนคนรวยนั้น ไม่ใช่เป็นการทำให้คนรวยจนลงเพื่อให้คนจนไปใกล้คนรวยเหมือนที่ผ่านมา นั่นคือความผิดพลาดทางเศรษฐกิจ แต่จะอย่างไรถึงจะให้โอกาสคนระดับเศรษฐกิจฐานรากขยับขึ้นมาให้เร็วที่สุด คือการเปิดโอกาสให้มากที่สุดโดยจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคให้หมดไป ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายกติกาการเบียดบังสังคม เพื่อให้คนจนเข้าหาแหล่งเงิน เข้าหาแหล่งความรู้ได้เท่าเทียมกัน แต่ข้อเท็จจริงทุกคนมีความสามารถไม่เท่ากัน ทุกคนไม่มีทางเติบโตเท่ากัน แม้ได้โอกาสเท่ากันก็จริง

แต่อยู่ที่ความพยายาม ความอดทน ภูมิปัญญาของแต่ละคน กำลังใจของแต่ละคน เราจึงเปิดโอกาสให้เท่าเทียมกันเพื่อช่องว่างเหล่านี้จะลดให้ได้มาก รัฐบาลกำลังจะประชุมเร็ว ๆ นี้ เพื่อดูว่าระบบธนาคารเชื่อมโยงกับชาวบ้านอย่างไร เพื่อให้ชาวบ้านได้มีโอกาสสร้างฐานะของตนเองมีเงินทุนในการประกอบอาชีพ เมื่อเราไม่ให้ออกาส คนไทยจึงเป็นลูกจ้างเสียส่วนใหญ่ เราจึงต้องเปิดโอกาสให้คนไทยมากที่สุด ผมเชื่อว่าการเปิดโอกาสอย่างนี้ จะต้องเกิดขึ้นในรัฐบาลนี้ แต่ทั้งนี้เราต้องใช้ศักยภาพของตัวเราเองก่อน

ประการสุดท้ายก็เรื่อง **“ความอยู่ดีมีสุข”** ซึ่งเป็นหน้าที่ของคนไทยทั้งแผ่นดินที่จะต้องช่วยกันเพื่อให้เพื่อนร่วมชาติของเราอยู่ดีมีสุข รัฐบาลถือว่าเป็นเจ้าภาพหลัก แต่ไม่ได้เป็นเจ้าภาพคนเดียวขอให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม ชุมชน องค์กรเอกชน สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ทุกภาคส่วนต้องช่วยกันคิด ช่วยกันทำ แต่สิ่งที่สำคัญ คือ **ความคิดในเชิงบวกต้องเกิดขึ้น** ถ้าคนไทยมีความคิดในเชิงบวกก็จะเป็นอันตราย เพราะฉะนั้นความคิดในเชิงบวกจึงเป็นหัวใจที่ต้องเรียกร้องให้ทุกฝ่ายมีความคิดในเชิงบวกให้มากที่สุด แล้วเราจะได้แนวคิด ไม่มองโลกในแง่ร้าย ต้องมองโลกในแง่ดี トラバใจชีวิตไม่สิ้นต้องอย่าเลิกฝัน ยากแค่ไหนก็ต้องทำให้ได้ และขออย่าว่าอย่ามองมิติเฉพาะภายในหมู่บ้าน หรือในชุมชน หรือในประเทศไทยเท่านั้น เราไม่ได้อยู่คนเดียวในโลก วันนี้โลกมีความเชื่อมโยงสูง เราคือส่วนหนึ่งของโลก และมีการเชื่อมโยงกับโลก

ขณะนี้ประเทศไทยเป็นหนี้มาก คนไทยต้องเป็นหนี้ทั้งในและนอกประเทศ การเป็นหนี้ไม่ใช่เป็นสิ่งเลวร้าย การเป็นหนี้ถ้าเราขยายธุรกิจให้เกินกว่าต้นทุนเรายังเติบโตต่อไป จึงจำเป็นต้องเรียกร้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชน เพราะสื่อมวลชนเป็นคนที่สื่อให้กับประชาชน ถ้าสื่อคิดในเชิงบวก เสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมให้สังคมเกิดกำลังใจ พร้อมทั้งจะขึ้นมาสู่วันนั้นผมบอกได้เลยว่า สมองของคนไทย 60 กว่าล้านคนไม่มีอะไรที่ขวางเราไว้ และผมเชื่อว่าการที่พวกเราช่วยกันคิดในเชิงบวกนั้นก็จะนำพาคนที่จนและลำบากอยู่ในวันนี้ให้อยู่ดีมีสุขได้แน่นอน ความสำเร็จไม่ได้อยู่ที่ตัวเลข GDP เพียงอย่างเดียว ต้องถามคนไทยว่า โดยเฉลี่ยแล้วคนไทยมีความสุขขึ้นไหม สุขสบายไหม คิดในเชิงบวกให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

เพราะฉะนั้นในวันนี้ จึงถือเป็นโอกาสอันดีที่ได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็น เพื่อจุดประกายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในประเทศของเรา ผมหวังว่า เราจะได้แนวความคิดและทิศทางปฏิบัติที่เหมาะสมที่จะนำไปสู่ความร่วมมือในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับคนในสังคมไทยต่อไป

บัดนี้ ผมขอเปิดการสัมมนาเรื่อง **“ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย : 5 ปี หลังวิกฤตเศรษฐกิจ”** และขออวยพรให้การสัมมนาครั้งนี้ จงประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ทุกประการ

สวัสดีครับ